

TARPTAUTINĖS IR NACIONALINĖS BAUDŽIAMOSIOS JURISDIKCIJOS SANTYKIO ASPEKTAI: KONKURUOJANTI PAPILDANTI JURISDIKCIJA

Renata Vaišvilienė

Vilniaus universiteto Teisės fakulteto doktorantė
Saulėtekio al. 9, I rūmai, LT-10222 Vilnius
Tel. (+370 5) 236 61 79
El. paštas: renata.vaisviliene@tf.vu.lt

Straipsnyje, skirtame tarptautinės ir nacionalinės baudžiamosios jurisdikcijos santykį apibūdinantiems aspektams, analizuojama tarptautinės baudžiamosios konkuruojančios jurisdikcijos papildymo principo samprata, teisinė reglamentacija, poveikis valstybėms ir aktyvaus papildymo koncepcija.

The publication deals with the aspects of the relationship between international and national criminal jurisdiction analysing the principle of complementarity of the concurrent international criminal jurisdiction. In the article the notion of the principle of complementarity, legal regulation, impact on the states and concept of active complementarity is presented.

Įvadas

Tarptautinės ir nacionalinės jurisdikcijos santykio aspektu skiriamos dvi jurisdikcijos rūšys – išimtinė ir konkuruojanti. Pastarąją apibūdina du principai – pirmumo ir papildymo. Jurisdikcijos papildymo principas padeda koegzistuoti dviems jurisdikcijoms, turinčioms vienodą interesą persekioti ir bausti už padarytą žalą tarptautinės bendruomenės saugomiems gėriams, t. y. užtikrina efektyvų konkuruojančios jurisdikcijos veikimą. Papildymo principas yra pagrindinis šios jurisdikcijos rūšies elementas. Papildymo principo sąvoka tiesiogiai nėra apibrėžiama ar plačiai vartojama Tarptautinio baudžiamojo teismo (TBT) Romos statute (toliau – Romos statutas,

Statutas), tačiau Statuto nuostatos padeda atskleisti jo sampratą. Kai yra įvairių interpretacijų, iš esmės šis principas paliktas aiškinti praktikai.

Šis principas yra visiškai naujas tarptautinėms teismo institucijoms ir įvardijamas kaip neišvengiamas, kad valstybės pritarę Romos statutui [24, para. 29]. Papildymo principas yra kertinis Statuto principas [13, p. 1–8; 28, p. 91–105], pagrindinė Statuto sąvoka, atsispindinti visoje struktūroje ir Teismui funkcionuojant [5, p. 87–96; 27, p. 145–147]. Neabejojama papildymo principo įtaka nacionalinėms teisinėms sistemoms bei prioritetizuojama nacionaline teismo persekiojimo iniciatyva. Šie klausimai itin aktualūs šiuolaikinėje tarptautinėje bendruomenėje.

Pažymėtina, kad jurisdikcijos papildymo principas gali būti suprantamas siaurai ir plačiai [plačiau žr.: 4, p. 592; 11, p. 29]. Siauruoju požiūriu jurisdikcijos papildymo principas neapima TBT ir valstybių sąveikos ir sprendžia tik jurisdikcijos nustatymo klausimą. Analizuojant plačiuoju požiūriu, atsižvelgiama į tai, kad net ir turint jurisdikciją, TBT egzistavimo sėkmė priklauso nuo valstybių bendradarbiavimo pagal Romos statuto 9 dalį, todėl bendradarbiavimas yra privaloma jurisdikcijos papildymo principo sampratos dalis. Šiame straipsnyje remiamasi siaurąja samprata, nes struktūriškai Romos statute bendradarbiavimui su valstybėmis skiriama atskira dalis, taip atskiriant šią sritį nuo bendrųjų jurisdikcijos klausimų; be to, bendradarbiavimo procedūros yra gana savarankiškos.

Nors papildymo principui užsienio literatūroje skiriama daug dėmesio, Lietuvos mokslininkai mažai akcentuoja šią temą savo darbuose. [doc. O. Jusys, R. Paulauskas, doc. G. Švedas straipsnyje „Tarptautinis baudžiamasis teismas“] todėl analizei remiamasi išimtinai užsienio literatūra. Šio straipsnio tikslas – pateikti platesnį papildymo principo tyrimą teisinio reglamentavimo, santykio su nacionalinėmis jurisdikcijomis ir poveikio valstybėms aspektais.

Prieš pateikiant akademinę jurisdikcijos papildymo principo sampratą, pirmiausia apžvelgiamos šį principą reglamentuojančios Romos statuto nuostatos.

Romos statuto reglamentavimo apžvalga

Preambulės 10 paragrafe pabrėžiama, kad TBT „papildo nacionalines jurisdikcijas.“¹

¹ Lietuviškame oficialiame Romos statuto vertime angliškas žodžių junginys „national jurisdictions“ verčiamas „nacionalinė baudžiamoji jurisdikcija“ papildomai

Derybų dėl Romos statuto metu buvo nuspręsta šį principą akcentuoti atskira nuostata. Todėl papildanti jurisdikcija buvo įtvirtinta ir 1 straipsnyje, kuriame nustatyta, jog Teismas „yra nuolatinė institucija, įgaliota vykdyti savo jurisdikciją asmenims už labai sunkius, tarptautinę bendriją verčiančius susirūpinti nusikaltimus, nurodytus šiame statute, ir papildanti nacionalines jurisdikcijas“ [plačiau žr.: 4, p. 592; 11, p. 29]. Tik šiose minėtose nuostatose tiesiogiai įvardijamas šio teismo ir nacionalinių jurisdikcijų santykis. Statuto 17 straipsnis, nors ir nemini paties principo, tačiau yra esminis straipsnis, užtikrinantis papildančios jurisdikcijos veikimą per priimtumo klausimų reglamentavimą. Šiame straipsnyje nustatomi kriterijai, kuriais remiantis sprendžiama, ar byla priimtina. Atkreiptinas dėmesys, kad priimtumo kriterijai formuluojami neigiama forma. Pagrindinė reikšmė tenka valstybės nenoro ar negalėjimo kriterijams. Būtent remiantis šiuo straipsniu formuluojamas teiginys, geriausiai atspindintis jurisdikcijos papildymo principo esmę – TBT veikia tik tada, kai valstybė nenori arba negali tirti ar persekioti asmenų, padariusių nusikaltimus, patenkančius į TBT jurisdikciją. Kiti TBT Statuto straipsniai, iš esmės reglamentuojantys procedūrinius taikymo, bet ne papildymo sąvokos aspektus, taip pat yra ypač reikšmingi jo sampratai formuoti. Pirmiausiai tai Romos statuto 18 straipsnis, skiriamas preliminariems²

domai vartojant terminą „baudžiamoji“ ir vienaskaitos formą.

² Lietuviškame oficialiame Romos statuto vertime 18 straipsnio pavadinime vartojamas terminas „išankstinis“ neatitinka angliškame tekste vartojamo termino „preliminary“ reikšmės, nes šio straipsnio pagrindu priimami sprendimai tada, kai „prokuroras nusprendžia, kad yra pakankamas pagrindas pradėti tyrimą, arba pradeda tyrimą“. „Preliminarus“ šiuo atveju nurodo, kad

sprendimams, susijusiems su priimtinumu, taip pat 53 straipsnis, reglamentuojantis esminius prokuroro diskrecijos aspektus, kai prokuroro galios imtis tiriamųjų veiksmų jau buvo aktyvintos, ir 15 straipsnis, nustatantis procedūras, kai prokuroras pradėjo tyrimą *proprio motu*. *Non bis in idem* principas, įtvirtintas Statuto 20 straipsnyje, papildančios ir nacionalinės jurisdikcijos santykio analizei taip pat yra reikšmingas. Šie straipsniai per procedūrinę prizmę padeda nustatyti jurisdikcijos papildymo principo vietą TBT proceso stadijose, taikymo sąlygas, taikančius subjektus. Šiame straipsnyje daugiau dėmesio skiriama akademinėi jurisdikcijos papildymo principo sampratai, todėl plačiau minėti procedūriniai taikymo aspektai neanalizuojami.

Nacionalinės ir tarptautinės jurisdikcijos santykis jurisdikcijos papildymo principo kontekste

TBT jurisdikcijos papildymas siejant su nacionalinėmis jurisdikcijomis reiškia, kad TBT neturi pirmenybės nacionalinių valdžios institucijų atžvilgiu³. TBT vaidmuo ribojamas nacionalinių procesų stebėjimu, vertinimu pagal Romos statute reglamentuotus kriterijus ir nacionalinių teisinių sistemų papildymu, tiriant ir persekiojant už sunkiausių nusikaltimus, paliečiančius

sprendimai, priimami šioje stadijoje dėl situacijos, nėra galutiniai dėl bylos. Taip pat žr. VAIŠVILIENĖ, R. Tarptautinio baudžiamojo teismo prokuroro diskrecijos ribų probleminiai aspektai. *Teisė*, 2009, t. 70, p. 136–149.

³ Apima teismus, tiriančias institucijas, prokuratūrą ir teisinę pagalbą baudžiamosiose bylose. Pagal TALLGREN, I. Completing the International Legal Order. *Nord Journal of International Law*, 1998, vol. 67, p. 107. Taip pat žr. BENZING, M. The complementarity regime of the International Criminal Court: international criminal justice between state sovereignty and the fight against impunity. *Max Planck yearbook of United Nations law*, 2003, vol. 7, p. 592.

tarptautinę bendruomenę. Papildanti jurisdikcija leidžia TBT veikti nustačius nenorą ar nesugebėjimą veikti nacionaliniu mastu, kai yra padaryti nusikaltimai, patenkantys į Romos statuto 5 straipsnį. Jurisdikcijos papildymo principas pirmiausiai atskiria tarptautinę ir nacionalines jurisdikcijas, sudaro galimybę abiem koegzistuoti ir aiškiai paskirsto TBT ir nacionalinių institucijų vaidmenis.

Tačiau būtina įvertinti tam tikrus atvejus, kai TBT įgyja pirmenybės teisę prieš nacionalines jurisdikcijas. Taip atsitinka tada, kai valstybė pagal Statuto 14 straipsnį pati perduoda tirti situaciją prokurorui arba pripažįsta jurisdikciją *ad hoc* pagal Statuto 12 straipsnio 3 dalį, taip pat pagal Statuto 13 straipsnio b punktą JT Saugumo Taryba perduoda situaciją tirti TBT, vadovaudamasi JT chartijos VII skyriumi.

Kai situaciją tirti perduoda valstybės, kyla klausimas, ar TBT taip pat privalo vadovautis jurisdikcijos papildymo principu ir jį įvertinti prieš nusprenddamas dėl tokiu būdu perduotos situacijos priimtumu. Pažymėtina, kad yra dvi prieštaraujančios viena kitai nuomonės [plačiau žr.: 3, p. 413–414] šiuo klausimu. Visų pirma, vadovaujantis negatyviuoju papildančios jurisdikcijos principo aiškinimu, manoma, kad jis turi būti įvertinamas visada, nes Romos statuto 1 straipsnyje numatyta, kad Teismas „yra nuolatinė institucija <...> papildanti nacionalines jurisdikcijas“, o 17 straipsnyje nediferencijuojami atvejai priklausomai nuo 13 straipsnio, reglamentuojančio jurisdikcijos aktyvinimo atvejus. Taigi TBT gali veikti išimtinai tada, kai valstybės negali ar nenori persekioti už nusikaltimus, patenkančius į TBT jurisdikciją. Antroji pozicija remiasi pozityviuoju aiškinimu ir teigiama, kad jurisdikcijos pa-

pildymo principas yra reikšmingas tik kai yra jurisdikcijų kolizija. Kadangi jurisdikcijų kolizijos valstybės savanoriško perdavimo atveju nėra, tai ir taikyti jurisdikcijos papildymo principą nėra prasmės.

Vis dėlto, nepaisant teorinių argumentų abiemis pozicijoms palaikyti, vienos iš šių skirtingų pozicijų persvara turėtų išaiškėti taikant jurisdikcijos papildymo principą. Iš šiuo metu TBT pradėtų situacijų tyrimo situacijas pačios perdavė Uganda, Kongas ir Centrinė Afrikos Respublika. Ugandos ir Kongo atvejai yra aiškūs negalėjimo persekioti pavyzdžiai [plačiau žr.: 3, p. 414; 12, p. 99; 7, p. 574] ir todėl nėra aišku, ar Teismas vykdytų savo jurisdikciją, jeigu valstybė, perdavusi situaciją pagal 13 straipsnio a punktą, norėtų ir galėtų pati vykdyti persekiojimą. Centrinės Afrikos Respublikos (toliau – CAR) situacija šiek tiek skiriasi pagal procesą nacionaliniu lygmeniu. Kadangi nacionaliniam aukščiausios institucijos teismui buvo pavesta išanalizuoti CAR teisminės sistemos galimybes persekioti už nusikaltimus, patenkančius į TBT jurisdikciją, TBT prokuroras stebėjo šį nacionalinį procesą, nesiimdamas aktyvių tyrimo veiksmų. Tik tada, kai buvo priimtas nacionalinio teismo sprendimas⁴, patvirtinantis, kad CAR teisminė sistema negali efektyviai tirti ir persekioti už nusikaltimus, padarytus CAR, ir tik TBT gali užtikrinti tinkamą situacijos tyrimą ir taikyti atsakomybę kaltiems asmenims, TBT prokuroras priėmė sprendimą pradėti tyrimą. Šis praktinis pavyzdys leidžia daryti prielaidą, kad TBT siekė įgyvendinti jurisdikcijos papildymo principą ir imtis veiksmų tik valstybei negalint ar nenorint to da-

ryti. Vis dėlto ta pati situacija galėtų būti aiškinama kaip prokuroro neveiklumas, turint galvoje jo *proprio motu* galias ir pareigą vykdyti persekiojimą, be to, TBT suteiktas galias vertinti valstybių negalėjimą ar nenorą nepriklausomai nuo valstybių [2, 15 str., 53 str.; plačiau žr.: 34].

Iš pateiktų praktinių pavyzdžių darytina išvada, kad jurisdikcijos papildymo principo taikymo ribos, pagal kurias būtų galima tiksliau suformuluoti šio principo sampratą, nėra aiškiai nustatytos. Reikia tikėti, kad atsakymą į šiuos klausimus pateiks vėlesnė TBT praktika.

JT Saugumo Tarybai perdavus situaciją TBT, papildymo principas turi būti taikomas. TBT, kaip ir aktyvius jurisdikciją kitais 13 straipsnyje numatytais atvejais, šiuo atveju taip pat savarankiškai spęs, ar situacija priimtina. Vis dėlto, vadovaujantis privalomu Saugumo Tarybos rezoliucijų pobūdžiu ir preziumavus rezoliucijos laikymąsi, nesant nacionalinės konkuruojančios jurisdikcijos, TBT turėtų patvirtinti priimtinumą. Tokiomis aplinkybėmis svarbu įvertinti TBT kaip nepriklausomos teismo institucijos pobūdį ir nepamiršti, kad Saugumo Taryba, siekdama palengvinti TBT persekiojimą, privalo laikytis JT chartijos [29].

Dar vienas aspektas, padedantis suvokti jurisdikcijos papildymo principą nacionalinių jurisdikcijų kontekste, yra šio principo ir priimtimumo santykis. Situacijos priimtimumo klausimams skirtas Romos statuto 17 straipsnis. Šiame straipsnyje, kaip jau minėta, numatant nenoro ir negalėjimo teisinio įvertinimo kriterijus, sudaromos sąlygos papildančiai jurisdikcijai veikti ir tiesiogiai susiejamas valstybės nenoras ar negalėjimas persekioti už nusikaltimus, patenkančius į TBT jurisdikciją, su gali-

⁴ Priimtas 2006 m. balandžio 11 d. [interaktyvus. Žiūrėta 2011-06-01]. Prieiga per internetą <<http://www.fidh.org/spip.php?article3260>>.

mybe TBT pradėti situacijos tyrimą. Taigi akivaizdu, kad Romos statutas jurisdikcijos papildymo principą reglamentuoja ne jurisdikcijos klausimų, bet priimtinum kontekste. Kaip ir kitų tarptautinių teismo institucijų, pavyzdžiui, Tarptautinio Teisingumo Teismo, Europos žmogaus teisių teismo, TBT Romos statute priimtumo klausimai atskiriami nuo jurisdikcijos, suvokiamos kaip kompetencija svarstomoje byloje, nors iš tiesų yra labai glaudžiai susiję [4, p. 594]. Toks glaudus santykis grindžiamas tuo, kad situacijos priimtumas yra pirmiausiai siejamas ne su jurisdikcijos egzistavimu, bet su jos veikimu [8, p. 109 et seq.]. Darytina išvada, kad jurisdikcijos papildymo principas nedaro įtakos jurisdikcijai, bet neleidžia TBT veikti, jeigu situacija yra pripažįstama nepriimtina [14, p. 667 et seq.]

Papildymo tikslai

Be jurisdikcijos papildymo nubrėžtų ribų TBT negalėtų veikti kaip nepriklausoma teismo institucija, be politinės įtakos suteikiant galimybę aktyvinti jurisdikciją JT Saugumo Tarybai, valstybėms Romos statuto dalyvėms ir pačiam prokurorui [23, p. 24]. Jurisdikcijos papildymo principas traktuotinas kaip „neišvengiama politinė ir teisinė būtinybė“ [23, p. 26], siekiant įgyvendinti valstybių Romos statuto dalyvių ir trečiųjų valstybių, tarptautinės bendruomenės bei paties Teismo sklandaus veikimo interesus. Toliau aptariamas kiekvienas iš jų.

Jurisdikcijos papildymo principo idėja pirmiausiai buvo paskatinta siekiant apsaugoti valstybių suverenitetą. Pripažįstama, kad nacionalinės teisinės sistemos turi kur kas daugiau pranašumų teisiant nusikaltėlius [pagal 23, p. 25]. Visų pir-

ma, vertinant tinkamai veikiančias nacionalines teises sistemas, pasakytina, kad jos jau funkcionuoja ir yra pripažįstamos bendruomenės. Be to, jos turi tiesioginį priėjimą prie įrodymų ir nusikaltimų padarymo vietos. Aišku, teisininkai yra geriau susipažinę su nacionaline teise, gauna administracinį, vykdomąjį ir teisėkūros palaikymą. Procesas nacionaliniu lygmeniu yra gerokai pigesnis, nes išvegiama kalbinių problemų, gynybai ir persekioti reikia mažiau lėšų [Taip pat žr.: 24]. Todėl Romos statutas, per papildančią jurisdikciją skatinantis valstybes pirmiausiai pačias rūpintis baudimu už nusikaltimus, patenkančius į TBT jurisdikciją, bei preambulės 6 paragrafe primenantis pareigą kiekvienai valstybei vykdyti savo baudžiamąją jurisdikciją asmenų, atsakingų už tarptautinius nusikaltimus atžvilgiu, saugo nacionalinį suverenitetą ir nacionalines teises sistemas. Nors preambulės nuostatos nesukuria tiesioginės pareigos valstybėms, bet jos nustato tarptautinės sutarties pagrindus, susitariančių šalių ketinimus, be to, tarptautinės sutarties aiškinimo kontekstą. Valstybės, tapusios Romos statuto dalyvėmis, privalo gerbti preambulės principus ir standartus [30, p. 5].

Tarptautinės bendruomenės interesai pirmiausiai saugomi eliminuojant politiškai motyvuotų sprendimų galimybę. Nors politikos elementų nebuvo galima išvengti, turint pakankamai savarankiškas prokuroro *proprio motu* galias bei įtraukiant Saugumo Tarybą, vis dėlto Romos statutas numato pakankamai saugiklių, kad tarptautinė bendruomenė jaustųsi saugi. Nacionalinėms teisinėms sistemoms pirmenybę suteikianti papildanti jurisdikcija nors ir gali būti aktyvinta subjektų, turinčių tokią teisę pagal Romos statuto 13 straipsnį (tarp

jų ir Saugumo Tarybos), tačiau situacija niekada negali būti pripažįstama priimtina neįvertinus teisinių valstybių nenoro ar negalėjimo persekioti kriterijų. Be to, prokuroro galios ribojamos įvedant pagal Romos statuto 15, 18, 53 straipsnius teisminę kontrolę [plačiau žr.: 34], kai prokuroras negali priimti svarbių sprendimų be Iki-teisminio tyrimo kolegijos patvirtinimo.

Jurisdikcijos papildymo principui garantuojant nacionalinių procesų laisvę ir juos skatinant, tarptautinė bendruomenė privalo užtikrinti, kad jų kokybė nenukentės. TBT, įgyvendindamas papildančią jurisdikciją vykdo nacionalinių procesų stebėseną. Tačiau ši funkcija yra platesnė nei vien tik stebėjimas. Papildymo principas kartu su minėta pareiga vykdyti nacionalinę baudžiamąją jurisdikciją asmenų, atsakingų už tarptautinius nusikaltimus, apima pareigą valstybėms įgyvendinti Romos statutą nacionalinėje teisėje [10, p. 147], o TBT suteikia teisę veikti valstybėms nesilaikant Romos statuto reikalavimų.

Praktiniai ir finansiniai aspektai riboja TBT galimybes tirti visas galimas priimtinas situacijas bei persekioti visus asmenis, atsakingus už tarptautinių nusikaltimų padarymą ir kurių atžvilgiu nacionaliniai procesai tinkamai neįgyvendino teisingumo. Situacijos, dėl kurių pradamas tyrimas, atrenkamos vadovaujantis nebūtinai teisiniais kriterijais – pirmiausiai atsižvelgiama į galimybę sėkmingai tirti ir užsitikrinti valstybės bendradarbiavimą. Tai iš esmės politiniai sprendimai, kurie yra būtini įvertinus realią galimybę paralyžiuoti TBT bylų kiekiu ir neperspektyviu tyrimu. Jurisdikcijos papildymo principas nustato kriterijus, kuriais remiantis garantuojama tinkama teisinė atranka ir leidžiama minimali teismo kolegijos kontroliuojama politinių sprendimų galimybė.

Poveikis valstybėms

TBT prokuroras Luisas Moreno Ocampo pradėdamas eiti pareigas teigė: „Vadovaujantis papildymo principu, bylų, pasiekiančių Teismą, skaičius neturi būti Teismo efektyvumo rodiklis. Atvirkščiai, teismo procesų Teisme nebuvimas dėl normalaus nacionalinių institucijų funkcionavimo būtų didžiausia sėkmė.“⁵ Prokuroro tikslas, vadovaujantis papildančia jurisdikcija yra ne konkuruoti su nacionalinėmis jurisdikcijomis, bet joms padėti, kad būtų nubausta už sunkiausius tarptautinius nusikaltimus ir užkirstas kelias nebaudžiamumui [29]. Vis dėlto būtina nepamiršti, jog papildanti jurisdikcija reguliuoja TBT ir valstybių abipusius santykius, todėl šioje dalyje bus analizuojamas jos poveikis valstybėms ir TBT veiksmai įgyvendinant vadinamąjį pozityvų papildymą.

Jurisdikcijos papildymo principo pagrindu veikiančios Romos statuto sistemos poveikį nacionalinėms teisinėms sistemoms geriausiai atskleidžia nacionaliniai Romos statuto įgyvendinimo veiksmai, bendradarbiavimo vykdančių tyrimų mechanizmo kūrimas, na o TBT atliekamo tyrimo poveikis situacijai parodo įtaką pačiai valstybei gyvuoti. Šie pagrindiniai aspektai geriausiai atskleidžiami praktiniais pavyzdžiais, kuriais dėl pakankamai pažengusio TBT prokuroro tyrimo, pasirinktos Ugandos ir Kongo situacijos.

⁵ Angl.: „As a consequence of complementarity, the number of case that reach the Court should not be a measure of its efficiency. On the contrary, the absence of trials before this Court, as a consequence of the regular functioning of national institutions, would be a major success.“ LUIS MORENO-OCAMPO pranešimas oficialios prokuroro paskyrimo ceremonijos metu 2003 m. birželio 16 d.

Uganda ratifikavo Romos statutą 2002 m. birželio 14 d.⁶ Tuo metu vyko intensyvioji Dievo pasipriešinimo armijos (angl. *Lord's Resistance Army*, toliau – LRA) atakos ir Ugandos vyriausybės neturėjo tikslo patraukti atsakomybėn LRA vadų⁷ [pagal 17]. Svarbiausias tikslas tuo metu buvo apsaugoti civilius. LRA ir toliau buvo remiama Sudano, netgi jo teritorijoje pietuose dislokuojant LRA bazines, nepaisant 1999 m. pasirašyto Sudano ir Ugandos nesikišimo susitarimo, neleidžiančio imtis panašaus pobūdžio veiksmų. Nesulaukiant tarptautinės bendruomenės išsikišimo, nuspręsta perduoti situaciją TBT, taip per jo sukurtus mechanizmus atkreipti dėmesį į vykstančius procesus ir pabandyti apriboti LRA vadų savivalę. Uganda siekė, vadovaudamasi JT rekomendacijomis, sudaryti sąlygas tarptautinei bendruomenei veikti. Buvo imtasi teisinių veiksmų, kad LRA vadams būtų netaikoma anksčiau paskelbta amnestija, kartu pareiškiant, jog Uganda „užtikrins, kad tie, kurie labiausiai atsakingi už nusikaltimus žmoniškumui, padarytus Šiaurės Ugandoje, būtų patraukti atsakomybėn“ [16]. Iš TBT buvo tikimasi depolitizuoto, nešališko teisinio proceso LRA vadams persekioti ir teisti, be to, visuomenės susitaikymo mechanizmo. Įvertinus nevyriausybinę organizacijų ataskaitas [15; 17; 33; 31] galima daryti išvadą, jog situacijos perdavimas

TBT turėjo aiškią įtaką taikos procesams – situacijos pripažinimas priimtina⁸, arešto orderių išdavimas⁹ paskatino LRA izoliaciją ir nusikalstamų veiksmų teritorijos apribojimą. Be to, Sudanas buvo įtikintas nutraukti pagalbą LRA, o 2004 m. kovą buvo pasirašytas protokolas, leidžiantis Ugandos žmonių apsaugos pajėgoms (angl. *Ugandan People's Defence Forces*, toliau – UPDF) pulti LRA stovyklas pietų Sudane [33]. Visi šie įvykiai yra aiškiai kontrastingi periodui iki situacijos perdavimo TBT, bet kažin ar įmanoma įrodyti vienintelį priežastinį TBT veiksmų regione ir konkrečių subjektų veiksmų ar politinių žingsnių ryšį.

Atsižvelgiant į pagal jurisdikcijos papildymo principą veikiančią TBT mechanizmą Ugandos situacijoje, darytina išvada, jog tai gali būti efektyvi priemonė skatinanti stabilumą valstybėje. Tačiau reikia pažymėti, kad už daugumą TBT nusikaltimų „nebus persekiojama, kol susijęs režimas nebus neutralizuotas“ [9, p. 55, 125; plačiau žr.: 23, p. 21]. Būtina įvertinti, kad TBT galės tinkamai vykdyti savo funkcijas tik tokiomis situacijomis, kurios yra pakankamai stabilios, kad sugebėtų priimti tokią tarptautinę teismo instituciją.

Kongo situacija, įvertinus pastangas ir pokyčius teisinėje sistemoje per pastaruosius kelerius metus, pasirinkta TBT pradėto proceso įtakai teisinei sistemai iliustruoti. Kongo politinė situacija taip pat negali

⁶ Informacija apie Ugandą ir TBT [interaktyvus]. Žiūrėta 2011-06-01]. Prieiga per internetą: <<http://www.iccnw.org/?mod=country&iduct=181>> .

⁷ Faktai ir situacijos analizė remiasi International Crisis Group ataskaita: *International Crisis Group, Northern Uganda: Understanding and Solving the Conflict* 7 (Apr. 14, 2004) (Africa Report No. 77) [interaktyvus. Žiūrėta 2011-06-01]. Prieiga per internetą: <<http://www.up.ligi.ubc.ca/ICGreport.pdf>>. International Crisis Group ataskaitas ir pranešimus galima rasti internete: <<http://www.icg.org>>.

⁸ Prokuroras paskelbė situaciją priimtina 2004 m. liepos 29 d. Žr. pranešimą spaudai [interaktyvus. Žiūrėta 2011-06-01]. Prieiga per internetą: <http://www.icc-cpi.int/pressrelease_details&id=33&l=en.html>.

⁹ Arešto orderiai išduoti 2005 m. spalio 13 d. Žr. prokuroro pranešimą spaudai [interaktyvus. Žiūrėta 2011-06-01]. Prieiga per internetą: <http://www.icc-cpi.int/library/organs/otp/speeches/LMO_20051014_English.pdf>.

būti ignoruojama, nes būtent skirtingų politinių stovyklų, t. y. prezidento Josepho Kabila ir jo politinių oponentų Jeano Pierre Bemba bei Azariaso Ruberwa, skirtingi interesai yra pagrindinė reformų skatinamoji jėga, TBT procesus labiau traktuojant kaip jų katalizatorių. Taigi prezidento Kabila interesas – tarptautiniai TBT procesai, nes mažai tikėtina, kad jam gresia TBT persekiojimas dėl *ratione temporis* jurisdikcijos. Tačiau jo oponentai yra tikėtini TBT „klientai“, todėl ir Kabila suinteresuotas juos pašalinti iš politinės arenos, ir pastarieji siekia stiprinti nacionalinės teisinės sistemas, galinčias sumažinti Kabila įtaką regione [pagal 6, p. 558 et seq.] Nuo prokuroro pranešimo, kad jis atidžiai stebės Kongo Demokratinės Respublikos situaciją [25], pradėtos įvairios teisinės sistemos reformos, pirmiausiai pasireiškusios Tiesos ir sutaikinimo komisijos sukūrimu [21]. Kaip buvo pažymėta 2003 m. liepos 7 d. ST susitikime dėl situacijos Kongo Demokratinėje Respublikoje, teisingumas regione gali būti vykdomas tik esant reikiama laipsnio centralizuotai teisinės sistemos administravimo kontrolei [26]. Nacionalinės valdžios veiksmai stiprinant teisinę sistemą pirmiausiai ir prasidėjo sujungiant teismus, kurie anksčiau buvo padalyti į visiškai atskirus rytinį ir vakarinį regionus, į bendrą sistemą, įsteigtos komisijos teisei ir teisės aktų leidybos sistemoms reformuoti, TBT integracijai regione bei Romos statutui įgyvendinti [22; 7, p. 570]. Kongo teisės reformos nuolatinė komisija (pranc.: *Commission Permanente de Reforme du Droit Congolais*) 2005 metais baigė rengti Romos statuto įgyvendinimo projektą, jis šiuo metu pateiktas svarstyti nacionaliniam parlamentui [1]. Taip pat Kisangani generalinis prokuroras

yra pareiškęs, jog prioritetas yra stiprinti Aukščiausiąjį teismą [18; 7, p. 570]. 2006 metų pradžioje Kongo karo teismai nuteisė vieną pareigūną už karo nusikaltimus, o kitą už vaikų kareivių verbavimą. Be to, keturiasdešimt aštuoni kareiviai buvo nuteisti Ekvatoriaus provincijoje už prievartavimus ir žudymus kaip nusikaltimus žmoniškumui. 2007 metais procesai vyko Kisangani karo teisme dėl veiksmų Bunijoje, taip pat Bukavu karo tribunole [32]. Visa tai iš tiesų yra maži žingsneliai, tačiau identifikuojantys aiškų sujudimą nacionaliniu lygmeniu, siekiant pirmiausia nacionalinių teismo procesų, o toks ir yra papildymo mechanizmo tikslas.

Profesorius William W. Burke-White [6, p. 557–590] teigia, kad „pirmasis TBT tyrimas, Kongo Demokratinės Respublikos situacija, pateikia reikšmingą papildymo režimo sukurtą daugiapakopio pasaulinio valdymo modelį, paremtą Teismo ir nacionalinės valžios ryšiais“ [6, p. 558]. Jo teigimu, TBT ir Kongo Demokratinės Respublikos santykiai yra kur kas gilesni ir sudėtingesni, nei „papildymo paprastas pakeitimo modelis“, kurio vienas iš aspektų yra būtent TBT jurisdikcijos papildymo režimo paskatintas teisinės reformų protrūkis, siekiant turėti viršenybę TBT. Nors pripažįstama, kad jurisdikcijos papildymo principo paskatintos nacionalinės teisinės sistemos reformos gairės yra neišsamios [6, p. 559].

Aktyvus jurisdikcijos papildymas

Akivaizdu, kad jurisdikcijos papildymo principas nėra suprantamas siaurai, kaip teisinis procedūrinis reikalavimas, nustatantis teismo institucijų veikimo ribas. Tai principas, paskirstantis galias tarptautinio teisingumo sistemoje, nustatantis teises ir

pareigas tarptautinėms ir nacionalinėms teismų sistemoms [7, p. 79]. Platesnis papildymo principo traktavimas įgauna naują formą – aktyvaus papildymo¹⁰, apimančio tiesioginį TBT dalyvavimą motyvuojant ir skatinant pačias nacionalines vyriausybes persekioti už tarptautinius nusikaltimus. TBT prokuroras, palaikydamas aktyvaus papildymo idėją, yra pasakęs, jog „pagrindinis strateginis prioritetas yra „aktyvus požiūris į papildymą“. Užuoat konkuravę su nacionalinėmis jurisdikcijomis, skatinsime nacionalinius procesus, kiek tik įmanoma“ [19]. Kuriant Romos statutą nebuvo numatyta tokia plati jurisdikcijos papildymo principo reikšmė. Buvo aki-vaizdu, kad papildanti jurisdikcija buvo kuriama taip, kad tiesiog pakeistų nacionalines jurisdikcijas, kai jos nenori ar negali persekioti ir teisti už nusikaltimus, patenkančius į TBT jurisdikciją. Tokią sampratą geriausiai būtų galima įvardyti kaip „pasyvųjį papildymą“ [7, p. 56]. Tačiau aktyvaus papildymo idėja ir ja grindžiama TBT veikla parodė, kad Romos statutas ne tik reglamentuoja TBT galias, bet ir sukuria persekiojimo už tarptautinius nusikaltimus sistemą nacionaliniu ir tarptautiniu valdymo lygiu. Šioje sistemoje TBT tenka katalizatoriaus vaidmuo, skatinant valstybes tinkamai įgyvendinti prisiimtus išsipareigojimus persekioti ir teisti [2, preambulės 6 para.]. Aktyvus papildymas naudingas, nes palaikant glaudžius ryšius su valstybėmis ne tik padeda įgyvendinti tokius papildančiai jurisdikcijai keliamus tikslus – pakeisti nacionalines jurisdikcijas jų ne-

galėjimo ar nenoro veikti atvejais, skatinti nacionalinių teisinių sistemų formavimąsi, bet ir TBT veikti užkardant nusikaltimus, stabdant nebaudžiamumą, skatinant susitaikymą ir kuriant stabilumą veiklai pasibaigus.

Tiesiogiai įvardijamo teisinio pagrindo aktyviam papildymui vykdyti Romos statute nėra, tačiau jis išplaukia iš keleto straipsnių, reglamentuojančių prokuroro ir valstybių komunikaciją. Pirmiausiai iš preambulėje primenamos kiekvienos valstybės pareigos teisti už tarptautinius nusikaltimus [2, preambulės 6 para.]. Statuto 15 straipsnyje numatyta galimybė prokurorui gauti papildomos informacijos, vertinant pateiktų pranešimų apie nusikaltimus pagrįstumą [2, 15 str. 2 d.]. Pagal 18 straipsnį prokuroras informuoja valstybes, kurios galėtų vykdyti jurisdikciją, apie pradėtą situacijos tyrimą [2, 18 str. 1 d.], suteikia valstybėms teisę informuoti prokurorą apie vykdomą persekiojimą ir, nusprendus sustabdyti TBT tyrimą, prokuroras turi teisę reikalauti periodinių pranešimų apie vykdomą nacionalinį procesą [2, 18 str. 2 d.]. Tokių veiksmų kontekste įmanoma imtis įvairių aktyvaus papildymo veiksmų. Remiantis 53 straipsniu vykdomo tyrimo procese leidžiama papildomai vertinti, ar valstybė, ankstesniame etape nenorėjusi ar negalėjusi vykdyti tyrimo, netapo galinti ar norinti imtis nacionalinių veiksmų persekiojant už tarptautinius nusikaltimus. Tai reiškia, kad išoriniai veiksniai, įskaitant Teismo veiklą, gali prisidėti prie valstybės galėjimo ar noro atsiradimo [7, p. 81]. Be to, pagal 54 straipsnį yra leidžiamas gana platus įvairus bendradarbiavimas tarp valstybių, numatoma bendradarbiavimą palengvinančių susitarimų, neprieštaraujančių Romos statutui, sudarymo

¹⁰ Teorijoje vyrauja du terminai aktyviam papildymui įvardyti – angl. „positive complementarity“ ir „proactive complementarity“. Tekste vartojamas termino lietuviškas vertimas pasirinktas atsižvelgus į tiksliau termino esmę atitinkančią reikšmę.

galimybė [2, 54 str. 3 d.) p.]. Be to, valstybės turi pareigą bendradarbiauti su Teismu įvairiose srityse pagal Statuto 9 dalį [2, 86 str., 88 str., 93 str.].

Kitas su aktyvaus papildymo įgyvendinimu susijęs klausimas – institucinės TBT galimybės. Šiuo metu TBT prokuratūroje esantis jurisdikcijos, bendradarbiavimo ir papildymo skyrius (angl. *Jurisdiction, Cooperation and Complementarity Division*, toliau – JCCD), turintis vidinius analizės ir bendradarbiavimo poskyrius, iš tiesų būtų tinkamas remiantis aktyvaus papildymo principu plėtojamam bendradarbiavimui koordinuoti. TBT prokuroras yra pabrėžęs, kad šis skyrius sukurtas atsižvelgiant į „unikalią TBT situaciją, kuri visiškai skiriasi nuo TBTJ, TBTR ir Niurnbergo. Skirtingai nuo ankstesnių tribunolų, šis skyrius turi iš esmės platesnę veiklos sritį ir turi analizuoti jurisdikcijos ir priimtumo klausimus, apimant ir papildymą. Be to, skirtingai nei nacionalinis prokuroras, jis neturi savo policijos ir nacionalinės sistemos, kuria galėtų pasinaudoti, ir, skirtingai nei ankstesni tribunolai, nėra integruotas į JT. Todėl tarptautinio bendradarbiavimo ryšių kūrimas yra būtinas“ [20]. Įvertinus JCCD veiklos sritis, aktyvaus jurisdikcijos papildymo įgyvendinimo veiksmai galėtų būti integruojami į dabar vykdomą situacijos priimtumo mechanizmą, situacijos stebėseną ir bendradarbiavimą su valstybėmis teikiant teisinę pagalbą. Aišku, aktyvaus papildymo kontekste vykdoma veikla, pavyzdžiui, teisėjų mokymai, galėtų būti integruojami į Persekiojimo skyriaus (angl. *Prosecution Division*) funkcijas.

Įgyvendinant aktyvaus jurisdikcijos papildymo principą reikia papildomų TBT veiksmų, nustatant aiškia strategiją, įvertinant finansinius aspektus, ieškant tinkamo

santykio su nacionalinėmis vyriausybėmis. Taip pat kyla tinkamos taktikos naudojant politinę įtaką bei teisinių padarinių vėliau sprendžiant dėl konkrečios bylos priimtumo TBT klausimai. Iš tiesų trūksta TBT veiksmų, kad aktyvus papildymas padėtų jam vykdyti tarptautinį teisingumą [30, p. 55].

Išvados

Jurisdikcijos papildymo principas yra naujas tarptautinėje teisėje, įtvirtintas 1998 m. TBT Romos statute. Visų pirma tai yra nacionalinių teismų ir TBT jurisdikcijos kompromisas, kai tarptautinė teismo institucija suteikia pirmenybę nacionalinėms teisinėms sistemoms, tačiau išlieka aktyvi nacionalinių procesų stebėtoja. Tarptautinės teismo institucijos aktyvina savo jurisdikciją tik konkrečiai apibrėžtomis aplinkybėmis. Toks jurisdikcijų santykis pirmiausiai buvo nulemtas įsteigimo tarptautinės sutarties ir nuolatinio TBT veiklos pobūdžio. TBT Romos statuto reglamentacijos analizė leidžia daryti išvadą, kad jurisdikcijos papildymo principo taikymo ribos, pagal kurias būtų galima tiksliau suformuluoti šio principo sampratą, nėra aiškiai nustatytos, tai palikta vėlesnei TBT praktikai.

TBT jurisdikcija remiantis papildymo principu kuriama taip, kad liktų erdvės valstybėms veikti. Papildymo principas nustato aiškias įsikišimo į nacionalinę jurisdikciją ribas, Romos statutas apibrėžia kriterijus, įsikišimo aplinkybes – kai valstybė nesugeba ar nenori vykdyti baudžiamąjo persekiojimo.

Romos statutas veikia jurisdikcijos papildymo principo pagrindu. Šios sistemos poveikį nacionalinei teisei geriausiai atskleidžia nacionaliniai Romos statuto įgyvendinimo veiksmai, bendradarbiavimo vykdant tyrimą mechanizmo kūrimas, na

o TBT vykdomo tyrimo poveikis situacijai parodo įtaką pačiai valstybei gyvuoti.

Apibendrinant aktyvaus papildymo principo reikšmę būtina pažymėti, kad nei TBT, nei valstybės negali veikti atskirai. Aktyvus papildymas sukuria sistemą, kurioje tarptautinė teismo institucija sąveikauja su nacionalinėmis institucijomis ir abi yra atsakingos už sėkmingą kelio

nebaudžiamumui užkirtimą. Egzistuojant TBT veiksmų trūkumui būtina, kad TBT prokuroras parengtų aiškiai aktyvaus papildymo strategiją, kuria būtų siekiama naudoti ir sumažinamos galimos grėsmės. Svarbu, kad TBT visada aiškiai įvardytų savo ribotas galimybes persekioti ir teisti, pabrėžtų atsakomybės įgyvendinimo nacionaliniu mastu pirmenybę.

LITERATŪRA

1. Romos statuto įgyvendinimo teisės aktas (Kongo Demokratinė Respublika) [interaktyvus. Žiūrėta 2011-06-01]. Prieiga per internetą: <<http://www.iccnw.org/documents/DRCDraftLegEng.pdf>>.
2. Tarptautinio baudžiamojo teismo Romos statutas, priimtas 1998 m. liepos 17 d. Jungtinių Tautų diplomatinėje įgaliotųjų atstovų konferencijoje, skirtoje Tarptautinio baudžiamojo teismo įsteigimui. *Valstybės žinios*, 2003, nr. 49-2165
3. AKHAVAN, P. The Lord's Resistance Army case: Uganda's Submission of the First State Referral to the International Criminal Court. *American Journal of International Law*, 2005, vol. 99.
4. BENZING, M. The complementarity regime of the International Criminal Court: international criminal justice between state sovereignty and the fight against impunity. *Max Planck Yearbook of United Nations Law*, 2003, vol. 7.
5. BERGSMO, M. Occasional Remarks on Certain State Concerns about the Jurisdictional Reach of the International Criminal Court and Their Possible Implications for the Relationship between the Court and the Security Council. *Nord Journal of International Law*, 2000, vol. 69.
6. BURKE-WHITE, W. W. Complementarity in Practice: The International Criminal Court as Part of a System of Multi-level Global Governance in the Democratic Republic of Congo. *Leiden Journal of International Law*, 2005, vol. 18.
7. BURKE-WHITE W. W. Proactive Complementarity: International Criminal Court and National Courts in the Rome System of International Justice. *Harvard International Law Journal*, 2008, vol. 49.
8. CRAWFORD, J. The Drafting of the Rome Statute. In SANDS P. (ed.) *From Nuremberg to The Hague: the Future of the International Criminal Justice*, 2003.
9. CZAMETZKY, R. An Empire of Law?: Legalism and the ICC. *Notre Dame Law Review*, 2003, vol. 79.
10. DOHERTY, K. L.; MCCORMACK, T. L. H. Complementarity as a Catalyst for Comprehensive Domestic penal Legislation. *UC Davis Journal of International Law and Policy*, 1999, vol. 5.
11. DUFFY H.; HUSTON J. Implementation of the ICC Statute: International Obligations and Constitutional considerations. In KRESS, C.; LATTANZI, F. *The Rome Statute and Domestic Legal Orders*, 2000, vol. 1 (General Aspects and Constitutional Issues).
12. EL ZEIDY, M. M. The Ugandan Government Triggers the First Test of the Complementarity Principle: An Assessment of the First State's Party Referral to the ICC. *International Criminal Law Review*, 2005, vol. 5.
13. HAYE, E. The Jurisdiction of the International Criminal Court: Controversies over the Preconditions for Exercising its Jurisdiction. *Netherlands International Law Review*, 1999, vol. 49.
14. HOLMES, J. T. Complementarity: National Courts versus the ICC. In CASSESE, A., et al. *The Rome Statute of the International Criminal Court: A Commentary*, OUP (2002).
15. *Human Rights First, Background on the Conflict in Northern Uganda* [interaktyvus. Žiūrėta 2011-06-01] Prieiga per internetą:<[156](http://www.</div><div data-bbox=)

- humanrightsfirst.org/international_justice/regions/uganda/uganda.htm>.
16. ICC Press Release, *President of Uganda Refers Situation Concerning the Lord's Resistance Army (LRA) to the ICC* (Jan. 29, 2004).
 17. *International Crisis Group, Northern Uganda: Understanding and Solving the Conflict 7* (Apr. 14, 2004) (Africa Report No. 77) [interaktyvus. Žiūrėta 2011-06-01]. Prieiga per internetą: <<http://www.crisisgroup.org/en/regions/africa/horn-of-africa/uganda/077-northern-uganda-understanding-and-solving-the-conflict.aspx>>. International Crisis Group ataskaitas ir pranešimus galima rasti internete: <<http://www.icg.org>>.
 18. Kinsagani generalinio prokuroro interviu, 2004 m. spalio 30 d. (Interviu atliko BROUGHTON, C. ir ZUMBULEV, M.). Pagal: WILLIAM, W.; BURKE-WHITE. *Complementarity in Practice: The International Criminal Court as Part of a System of Multi-level Global Governance in the Democratic Republic of Congo*. *Leiden Journal of International Law*, 2005, vol. 18.
 19. LUIS MORENO-OCAMPO. *Prosecutor of the ICC, Statement Made at the Ceremony for the Solemn Undertaking of the Chief Prosecutor of the International Criminal Court* (June 16, 2003) [interaktyvus. Žiūrėta 2011-06-01]. Prieiga per internetą: <<http://www.iccnw.org/documents/MorenoOcampo16June03.pdf>>.
 20. LUIS MORENO-OCAMPO. *Prosecutor of the ICC, Statement of the Prosecutor to the Diplomatic Corps* (Feb. 12, 2004) [interaktyvus. Žiūrėta 2011-06-01]. Prieiga per internetą: <<http://www.iccnw.org/documents/OTPStatementDiploBriefing12Feb04.pdf>>.
 21. *MONUC Press Release, National Consultations on DRC Truth and Reconciliation Commission* [interaktyvus. Žiūrėta 2011-06-01]. Prieiga per internetą: <<http://monusco.unmissions.org/Default.aspx?tabid=1571&ctl=Details&mid=1550&ItemID=2199>>.
 22. OKONDJI, O. Žmogaus teisių ministro kabineto direktorius. Asmeninis interviu, 2003 m. spalio 29 d. Kinshasa, Kongo DR. (Interviu atliko Yuri-ko Kuga, Leslie Madema ir Adrian Alvarez). Pagal: William W. Burke-White. *Complementarity in Practice: The International Criminal Court as Part of a System of Multi-level Global Governance in the Democratic Republic of Congo*. *Leiden Journal of International Law*, 2005, vol. 18.
 23. RAZESBERGER, F. *The International Criminal Court. The Principle of Complementarity*. *Peter Lang*, 2006.
 24. *Report of the Ad Hoc Committee on the Establishment of an International Criminal Court*, GAOR 50th Sess., Suppl. No 22 (Doc. A/50/22).
 25. *Second Assembly of States Parties to the Rome Statute of the International Criminal Court*. Report of the Prosecutor of the ICC, Mr. Luis Moreno-Ocampo, 8 September 2003 [interaktyvus. Žiūrėta 2011-06-01]. Prieiga per internetą: <http://www.icc-cpi.int/menus/icc/press%20and%20media/press%20releases/2003/the%20prosecutor%20on%20the%20co_operation%20with%20congo%20and%20other%20states%20regarding%20the%20situation%20in%20ituri_%20drc>.
 26. *Security Council Press Release of the 4784th meeting on Democratic Republic of Congo* [interaktyvus. Žiūrėta 2011-06-01]. Prieiga per internetą: <<http://www.un.org/News/Press/docs/2003/sc7810.doc.htm>>.
 27. SOLERA, O. Complementary jurisdiction and international criminal justice. *International Review of the Red Cross* 2002, no. 845, vol. 84.
 28. SWART, B. Cooperation Challenges for the Special Tribunal for Lebanon. *Journal of International Criminal Justice*, 2007, vol. 5.
 29. *The Principle of Complementarity in Practice. Informal expert paper*. ICC-OTP, 2003 [interaktyvus. Žiūrėta 2011-06-01]. Prieiga per internetą: <<http://www.icc-cpi.int/iccdocs/doc/doc654724.PDF>>.
 30. TRIFFTERER, O.; BERGSMO, M. Commentary to Preamble. In TRIFFTERER, O. (ed.) *Commentary on the Rome Statute of the International Criminal Court*, Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft, 1999.
 31. UN HIGH COMMISSIONER FOR HUMAN RIGHTS, *Report on the Mission Undertaken by Her Office, Pursuant to Commission Resolution 2000/60, to Assess the Situation on the Ground with Regard to the Abduction of Children from Northern Uganda*, UN Doc. E/CN.4/2002/86, 2001.
 32. UN MISSION IN THE CONGO, Human Rights Div. *The Human Rights Situation in the DRC During the Period of January to June 2006* (July 27, 2006) [interaktyvus. Žiūrėta 2011-06-01]. Prieiga per internetą: <<http://monusco.unmis>

sions.org/LinkClick.aspx?fileticket=wtFw3QXSGIU%3D&tabid=4135&mid=3999>.

33. UN OFFICE FOR THE COORDINATION OF HUMANITARIAN AFFAIRS, *Consolidated Appeals Process: Uganda 2005, at 5 (Nov. 2004)*

[interaktyvus. Žiūrėta 2011-06-01]. Prieiga per internetą: <<http://reliefweb.int/node/394762>>.

34. VAIŠVILIENĖ, R. Tarptautinio baudžiamojo teismo prokuroro diskrecijos ribų probleminiai aspektai. *Teisė*, 2009, t. 70.

THE ASPECTS OF THE RELATIONSHIP BETWEEN INTERNATIONAL AND NATIONAL CRIMINAL JURISDICTION: CONCURRENT COMPLEMENTARY JURISDICTION

Renata Vaišvilienė

S u m m a r y

Complementary jurisdiction is new in the international law and enshrined in the Rome Statute of the ICC. This is first of all a compromise between the national and international jurisdictions, when international judicial institution gives priority to the national judicial systems, at the same time remaining active in the observation of national processes. The jurisdiction of the ICC is built in such a way that it leaves a space for the states to act. Principle of complementarity determines clear boundaries for the international judicial institution to intervene into the national jurisdiction. Still the Rome Statute does not establish margins of the application of the principle of complementarity, that could help to indicate clear concept of it.

The analysis of active complementarity gives an implication that neither the ICC nor States could act separately from each other. Active complementarity creates the system in which international judicial institution interact with national ones and both at the same time are responsible for the effective prevention of the impunity. With the existence of lack of ICC actions it is necessary to establish strategy of the active complementarity, which could reduce possible threats and increase advantage. It is important that ICC clearly indicate its limited possibilities to prosecute and emphasise priority for the implementation of the responsibility at the national level.

Įteikta 2011 m. birželio 2 d.

Priimta publikuoti 2012 m. sausio 12 d.